

Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
Publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap
Graaf de Ferrarisgebouw | Koning Albert II-laan 20 bus 19 | B-1000 Brussel
Gratis telefoon 1700 | Fax +32 2 553 13 50
Email: info@vreg.be
Web: www.vreg.be

Advies van de Vlaamse Regulator
van de Elektriciteits- en Gasmarkt

van 8 april 2015

**met betrekking tot een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot
wijziging van het Energiebesluit van 19 november 2010, wat betreft het
plaatsen van slimme meters**

1. Inleiding

De VREG verleent op eigen initiatief een advies aan de Vlaamse minister, bevoegd voor het Energiebeleid, met betrekking tot de invoering van slimme meters.

Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2014 – 2019 stelt dat in de toekomst de gezinnen de mogelijkheid moeten krijgen om hun vraag aan te passen volgens de kost van energie op verschillende tijdstippen van de dag. Daarnaast moet preventie en detectie van energiefraude een taak worden van de distributienetbeheerders. In samenwerking met de Vlaamse administratie zou fraude met tellers, zonnepanelen of andere decentrale productie sneller gedetecteerd en bestreden moeten worden.

Slimme meters kunnen er toe bijdragen dat de Vlaamse Regering deze doelstellingen waar kan maken. Bovendien bieden slimme meters, naast het actiever betrekken van afnemers op de energiemarkt en fraudebestrijding, ook nog andere mogelijkheden zoals een efficiënter verloop van bepaalde marktprocessen en de realisatie van een slim net, waarin hernieuwbare energiebronnen, elektrische voertuigen, warmtepompen en opslagmogelijkheden op een slimme manier geïntegreerd worden. Met dit advies wil de VREG de noodzaak van een wettelijk kader met betrekking tot slimme meters benadrukken.

Dit advies bevat voorstellen tot aanpassing van de wetgeving voor de invoering van slimme meters ten gevolge van de omzetting van de Europese energie-efficiëntierichtlijn en rekening houdend met de resultaten uit de actualisatie van de kosten-batenanalyse slimme meters van maart 2014. De voorstellen inzake functionaliteiten werden besproken op het Beleidsplatform slimme netten en uitvoerig geconsulteerd.

In wat volgt, wordt kort het juridisch kader geschetst en wordt een stand van zaken gegeven. Daarna komen in het adviserend deel de uitrol en de uitrolmodaliteiten aan bod en wordt ook stilgestaan bij de voorwaarden waaraan de toekomstige slimme meters moeten voldoen. Vervolgens worden de bepalingen in de energie-efficiëntierichtlijn met betrekking tot facturering en factureringsinformatie bij slimme meters toegelicht. Als laatste wordt kort stilgestaan bij de impact van slimme meters op de marktprocessen en de sociale openbare dienstverplichtingen.

De focus in dit advies wordt echter gelegd op de functionaliteiten, de uitrol en de uitrolmodaliteiten van de slimme meter in Vlaanderen. Momenteel werkt de VREG immers aan een stappenplan waarin de overige aspecten aan bod komen die in vervolgotrajecten verder zullen worden uitgewerkt. Het is evenwel belangrijk dat er een beslissing wordt genomen over de uitrol, vermits er nog een lang voorbereidingstraject (aanbestedingen en verdere testen) voorafgaat aan de effectieve plaatsing van slimme meters.

2. Juridisch kader

Het derde energiepakket¹ bepaalt dat de lidstaten intelligente meetsystemen moeten invoeren met het oog op de baten op lange termijn voor de consument. Deze invoering mag afhankelijk worden gemaakt van een positieve kosten-batenanalyse die uiterlijk op 3 september 2012 moest zijn

¹ Richtlijn 2009/72/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en tot intrekking van Richtlijn 2003/54/EG (pdf); De Richtlijn 2009/73/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas en tot intrekking van Richtlijn 2003/55/EG (pdf)

afgerond.² Wat elektriciteit betreft, is er een streefcijfer vastgesteld, namelijk een uitrol die resulteert in ten minste 80% slimme meters tegen 2020 in alle positief beoordeelde gevallen. Voor de invoering van slimme meters in de gasector wordt in het derde energiepakket geen specifiek streefcijfer vastgelegd, maar in de interpretatieve notitie betreffende de retailmarkten³ wordt gesteld dat de uitrol in deze sector binnen een redelijk tijdsbestek moet zijn afgerond.

In lijn met de geest van het derde energiepakket en ter aanvulling daarvan ondersteunt de energie-efficiëntierichtlijn⁴ de ontwikkeling van energiediensten die gebaseerd zijn op data ontvangen van slimme meters, vraagresponso en dynamische tarifiering. Daarbij wordt rekening gehouden met de rechten van het individu op bescherming van zijn persoonsgegevens en wordt ook een hoog niveau van consumentenbescherming beoogd.⁵

De energie-efficiëntierichtlijn omvat gedetailleerde eisen op het gebied van meting en facturering voor eindafnemers (artikelen 9 tot en met 11). De idee is dat informatie over het energieverbruik kan bijdragen tot de doelstellingen inzake energie-efficiëntie. Deze richtlijn verplicht lidstaten echter niet om slimme metersystemen in te voeren, maar bepaalt dat wanneer lidstaten opteren om die slimme meting in te voeren, aan een aantal voorwaarden moet worden voldaan.

Aangezien de Vlaamse regelgeving nog niet voorziet in een uitrol van slimme meters, zijn deze voorwaarden nog niet voorzien in de Vlaamse energieregelgeving. Wel werd in artikel 4.1.22/2 van het Energiedecreet een basis gecreëerd voor de uitrol van slimme meters:

Artikel 4.1.22/2

§ 1 De Vlaamse Regering bepaalt de situaties waarin de netbeheerder en de beheerder van een gesloten distributienet een slimme meter plaatsen.

§ 2 In het geval dat een slimme meter wordt geplaatst, zorgen de netbeheerder en de beheerder van een gesloten distributienet ervoor dat de afnemer voldoende geïnformeerd en geadviseerd wordt over zijn rechten en plichten en het volledige potentieel dat de meter heeft, onder meer inzake het gebruik van de gegevens van de slimme meter en inzake de mogelijkheid voor de afnemer tot controle van zijn energieverbruik.

§ 3 De Vlaamse Regering bepaalt aan welke voorwaarden deze slimme meters moeten voldoen.

§ 4 De Vlaamse Regering bepaalt welke partijen voor welke doeleinden toegang krijgen tot welke gegevens uit slimme meters.

§ 5 De partijen die via dit decreet en zijn uitvoeringsbepalingen toegang krijgen tot de gegevens uit deze slimme meters, zorgen ervoor dat te allen tijde de dataveiligheid gegarandeerd wordt en voldaan wordt aan de privacywetgeving.

Tot op heden ontbreken de uitvoeringsbesluiten voor zowel de uitrol van de slimme meter als voor het gebruik van de meterdata.

² Cf. sectie 3.1.

³ Interpretatieve notitie met betrekking tot Richtlijn 2009/72/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit en Richtlijn 2009/73/EG betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas, Werkdocument van de Commissiediensten, 22.1.2010.

⁴ RICHTLIJN 2012/27/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG.

⁵ VERSLAG VAN DE COMMISSIE, Stand van zaken bij de invoering van slimme metersystemen in de EU-27 met bijzondere aandacht voor elektriciteitsmeters, Brussel, 17.6.2014.

3. Stand van zaken in Vlaanderen

3.1 Kosten-batenanalyse

De VREG liet in 2008 een rekenmodel ontwikkelen door de firma KEMA om de kosten en baten van een eventuele invoering van slimme meters voor elektriciteit en gas in Vlaanderen te kunnen inschatten. Het resultaat van deze eerste kosten-batenanalyse was negatief.

In 2011 liet de VREG door KEMA het rekenmodel aanpassen en liet hen een update maken van de analyse. Daarbij werd ook de impact op verschillende gebruikerssegmenten onderzocht. Het resultaat van deze analyse was positief voor een snelle uitrol over vijf jaren, zowel voor een volledige of niet-gesegmenteerde uitrol als voor een gesegmenteerde uitrol. Voor een langzame uitrol over 15 jaar werd het resultaat ongeveer nul (niet-gesegmenteerde uitrol) of negatief voor een gesegmenteerde uitrol waarbij de kleinere verbruikers (<3.500 kWh/jaar) over een periode van 15 jaar worden uitgerold.

Om rekening te kunnen houden met de ervaringen van de distributienetbeheerders uit de proefprojecten die intussen uitgevoerd werden, met nieuwe marktinzichten en -ontwikkelingen en met de bepalingen uit de energie-efficiëntierichtlijn, was het in 2013 aangewezen een actualisatie van de kosten-batenanalyse uit te voeren. Bovendien werden in de Commissie voor Woonbeleid, Stedelijk Beleid en Energie van het Vlaams parlement in 2012 een aantal vragen gesteld die hoofdzakelijk betrekking hadden op de kost voor de klant, en het effect van een onvolledige uitrol (beperkt tot die segmenten waarvoor de kosten-batenanalyse een maatschappelijke meerwaarde oplevert).

Het rapport⁶ van 2014 van de VREG beschrijft de resultaten van de actualisatie van de kosten-batenanalyse, met als belangrijkste conclusies:

- T.o.v. de resultaten van 2011 vallen de berekeningen voor een snelle uitrol nadeliger uit. De meeste kosten blijken hoger uit te vallen, terwijl de baten doorgaans naar beneden toe werden bijgesteld, op aangeven van netbeheerders en commerciële marktpartijen. Meer specifiek vallen twee van de drie berekende uitrolscenario's nadeliger uit in vergelijking met de kosten-batenanalyse van 2011:
 - De snelle uitrol per wijk over een periode van 5 jaar resulteert in een Netto Contante Waarde (NCW) van -157 miljoen euro versus +144 miljoen euro in 2011.
 - Een snelle uitrol over een periode van 5 jaar in volgorde van de meest rendabele segmenten resulteert in +149 miljoen euro NCW versus +234 miljoen euro in 2011.Er moet dus - bij het verderzetten van de proeven, de implementatie van nieuwe technologieën en de ontwikkeling van processen - maximale aandacht geschonken worden aan de reductie van het kostenplaatje en de realisatie van bijkomende baten.
- De verschillen tussen de scenario's met een snelle uitrol voor alle segmenten versus een vertraagde uitrol voor de residentiële segmenten met een lager verbruik zijn wel geringer dan bij de vorige analyse. Meer specifiek resulteert de berekening waarbij residentiële verbruikers, die minder dan 3.500 kWh per jaar verbruiken en de meest negatieve bijdrage leveren tot de NCW, over een periode van 15 jaar uitgerold worden en de overige segmenten (prosumenten, budgetmeters, residentieel met verbruik > 3.500 kWh en commerciële verbruikers) versneld uitgerold worden over 3 jaar, nu in 28 miljoen euro NCW versus -265 miljoen euro in 2011.

De distributienetbeheerders wijzen er wel op dat het versneld vervangen van bestaande budgetmeters door slimme meters geïnduceerde kosten voor de distributienetbeheerder met zich meebrengt. Een budgetmeter is een aanzienlijke investering die reeds gebeurde in het verleden. Deze investering vindt zijn weerspiegeling in de tarieven van de netbeheerder volgens een bepaald afschrijvingsritme. Het

⁶ RAPP-2014-02: cf. http://www.vreg.be/sites/default/files/document/reports/rapport_update_kba_2013.pdf

terug weghalen en vervangen na een relatief korte periode (voordat de meter volledig afgeschreven is, de afschrijvingsperiode is 10 jaar) heeft tarifaire implicaties die niet weergegeven worden in de kosten-batenanalyse. De distributienetbeheerders gaan er van uit dat er hoe dan ook een bepaalde (korte) overgangperiode nodig is om de bestaande budgetmeters te vervangen door slimme budgetmeters. Berekeningen toonden aan dat het spreiden van de uitrol van budgetmeters over vijf jaar, waarbij we de uitrol van de overige segmenten niet wijzigden, de NCW niet significant beïnvloedt. Dit laat de distributienetbeheerders toe om bv. een slimme budgetmeter te plaatsen wanneer er toch een interventie nodig zou zijn om een bestaande budgetmeter te heractiveren, in plaats van alle budgetmeters versneld te vervangen in één jaar.

In het rapport m.b.t. de actualisatie van de kosten-batenanalyse werd ook de mogelijke impact op de nettarieven gesimuleerd door de distributienetbeheerders, op basis van de aanrekeningsprincipes⁷ uit het verleden. Bij een tarifaire aanrekening per toegangspunt (meest kosten-reflectief) is de procentuele impact voor de kleine verbruikers het grootst. De impact op de nettarieven kan worden begrensd door een uitrol op langere termijn (zoals eerder gesteld is dit scenario maatschappelijk gezien echter iets minder gunstig). De totale impact op de individuele verbruiker is in grote mate afhankelijk van de energiebesparing die hij/zij kan realiseren.

De VREG is ondertussen bevoegd voor de distributienettarieven en zal onderzoeken of (en zo ja hoe) de introductie van de slimme meters zonder tariefschokken in het meettarief kan plaats vinden, door bijvoorbeeld een aangepaste spreiding van de doorrekening van de kosten in de tijd of door de wijze van kostenallocatie.

De netbeheerders analyseren een mogelijke kostenreductie door het hergebruiken van delen van de meterkast die reeds bij de helft van de netgebruikers in dienst is. Mogelijke bijkomende baten die niet werden meegenomen in de KBA zijn gekoppeld aan het activeren van flexibiliteit bij klanten met een slimme meter en een beperkt besparingspotentieel bij gas.

Ook het wijzigen van het nulscenario naar een scenario waarin elektronische meters (levensduur 15 jaar) i.p.v. klassieke Ferrarismeters (levensduur 30 jaar) worden uitgerold – in lijn met de energie-efficiëntierichtlijn – heeft een positieve invloed op de NCW.

3.2 Functionaliteiten van de slimme meter

Eind 2011 publiceerde de VREG een rapport⁸ met betrekking tot de 'Functionaliteiten slimme meters'. Dit rapport was het resultaat van de discussies hieromtrent binnen het Beleidsplatform Slimme netten tussen de distributienetbeheerders, de leveranciers en de andere belanghebbenden. Dit document beoogde vooral duidelijkheid te scheppen over welke functionaliteiten de slimme meters minimaal moeten beschikken om bepaalde diensten te kunnen aanbieden. De discussies in het Beleidsplatform knoopten aan bij de besprekingen in het kader van de studie over het marktmodel van de VREG uit 2008. Ter voorbereiding van de (eerste) kosten-batenanalyse werden toen de functionaliteiten opgesteld die slimme meters moeten bezitten⁹, op basis van een aantal besprekingen met de sector. Een dergelijke lijst was nodig voor het analyseren van de economische haalbaarheid van slimme meters. Het resultaat van de kosten-batenanalyse hangt immers sterk af van de functionaliteiten waaraan de slimme meter moet voldoen.

⁷ Deze principes bleven grotendeels ongewijzigd in 2015.

⁸ RAPP-2011-12, http://www.vreg.be/sites/default/files/document/reports/rapp_2011-12_functionaliteiten_van_slimme_meters.pdf

⁹ RAPP-2009-4, cf. <http://www.vreg.be/sites/default/files/document/reports/rapp-2009-4.pdf>

Op 11 oktober 2013 publiceerde de VREG een consultatiedocument over de minimale functionaliteiten van slimme meters met de bedoeling deze op te nemen in de Technische Reglementen Distributie Elektriciteit en Gas. Als reactie op de consultatie heeft de VREG de opmerkingen en voorstellen ontvangen van de stakeholders en fabrikanten verwerkt in een consultatieverslag¹⁰ en een voorstel¹¹ van aanpassing van de minimale functionaliteiten van slimme meters geformuleerd. De weerhouden functionaliteiten uit de consultatie werden opgenomen in het voorstel van de VREG om de minimale functionaliteiten van de slimme meters op te nemen bij de herziening Technische Reglementen Distributie Elektriciteit en Gas dat begin 2014 werd geconsulteerd. Ook hier hebben stakeholders voorstellen gemaakt voor aanpassingen op de functionaliteiten van de slimme meter. Deze voorstellen werden eveneens verwerkt in het bijhorende consultatieverslag¹².

3.3 Proefprojecten slimme meter

Een *eerste proefproject* genaamd "proof of concept" (POC) met 4.750 slimme meters werd uitgevoerd in 2010 met als doel het concept van het meetsysteem uit te testen en legde vooral de nadruk op de communicatieaspecten. Eandis testte een eigen systeem van PLC-communicatie (via het elektriciteitsnet) op korte afstand, met een concept van meervoudige gateways voor verdere transfer naar de datasystemen. Infrac maakte gebruik van een combinatie van communicatie via de kabelinfrastructuur en draadloze communicatie. De distributienetbeheerders hebben dit proefproject positief geëvalueerd. De conclusies van dit onderzoek staan gebundeld in een rapport¹³ dat op de website van Eandis en Infrac kan worden teruggevonden.

De voornaamste conclusie was dat beide technologieën in principe de beoogde doelstellingen qua bereik en snelheid konden halen. Parallel werd bij de deelnemers aan dit project ook een onderzoek¹⁴ gestart naar de energiebesparing als gevolg van de terugkoppeling van verbruiksgegevens uit het proefproject.

In oktober 2012 werd een *tweede proefproject* (het "pilotproject") gestart, dit keer met zo'n 50.000 energiemeters, in verschillende delen van het werkingsgebied van Eandis en Infrac. In deze fase werden ook andere aspecten van de slimme meters getest zoals optimalisatie van de logistiek en aangepaste bedrijfsprocessen.

In het kader van dit tweede pilotproject slimme meters in Vlaanderen publiceerde de VREG in overleg met de betrokken marktpartijen een mededeling (MEDE-2012-4). Deze mededeling beschrijft het gebruik van de op afstand uitgelezen verbruiksgegevens en het belang van dit proefproject voor het onderzoek naar een slimmer energiegebruik. De mededeling gaat ook dieper in op de rechten en plichten van de distributienetbeheerders en de netgebruikers specifiek binnen de omgeving van het proefproject. Binnenkort volgt een aanpassing van deze mededeling onder andere met het oog op de uitbreiding van het proefproject met slimme budgetmeters.

In maart 2014 werd het eindrapport¹⁵ rond het tweede proefproject bekendgemaakt en gepubliceerd op de websites van de distributienetbeheerders. Het pilotproject heeft aangetoond dat bij het

¹⁰http://www.vreg.be/sites/default/files/document/consultation/consultatieverslag_functionaliteiten_slimme_meters.pdf

¹¹http://www.vreg.be/sites/default/files/document/consultation/minimale_functionaliteiten_slimme_meters_met_aanpassingen_na_consultatie.pdf

¹²http://www.vreg.be/sites/default/files/document/consultation/consultatieverslag_herziening_trde_2014.pdf

¹³http://www.eandis.be/sites/eandis/files/documents/eindrapport_slimme_meters_november_2010.pdf

¹⁴<http://www.infrac.be/nl/over-infrac/energiesector/project-slimme-meters>

¹⁵http://www.eandis.be/sites/eandis/files/documents/eindrapport_slimme_meters_maart_2014.pdf

uitwerken van functionaliteiten van meters van verschillende constructeurs moeilijkheden optreden indien het protocol niet op exact dezelfde manier geïmplementeerd wordt. Hierdoor worden de datastream naar de centrale systemen en de interactie met de meters vanuit de centrale systemen meterafhankelijk met allerlei communicatie- en systeemproblemen tot gevolg. De distributienetbeheerders concluderen dat zij best kunnen kiezen voor één volledig gestandaardiseerde protocolimplementatie of 'companion standard' zodat ongeacht de keuze van communicatieprotocol interoperabiliteitsproblemen vermeden kunnen worden. Los hiervan zullen de distributienetbeheerders er voor zorgen dat er 1 uniform protocol beschikbaar is op de gebruikerspoort zodat toekomstige ontwikkelingen (vanuit de commerciële markt) niet op een technische barrière botsen.

De VREG volgde deze projecten op in een stuurgroep en zag er op toe dat de proefprojecten van Eandis en Infrax aan de verwachtingen van de verschillende stakeholders beantwoorden. Deze Stuurgroep slimme meters vergaderde maandelijks en de VREG zorgde voor terugkoppeling naar de werkgroepen van het beleidsplatform.

De proeven hierboven beschreven – evenals de opvolging door de VREG - lopen nog steeds door (o.m. om de performantie te verbeteren). Daarnaast wordt binnenkort ook een *proefproject met "slimme budgetmeters"* opgezet. De slimme meter is namelijk een goedkoper alternatief voor de huidige budgetmetermodule waarvan bovendien de beschikbaarheid na 2019 niet meer gegarandeerd is. De uitrol van dit klantensegment geeft een belangrijke maatschappelijke baat in de kosten-batenanalyse (cf. supra).

Onder voorbehoud van een positieve evaluatie inzake deze nog geplande testen op de budgetmeterfunctionaliteit, kunnen we stellen dat de distributienetbeheerders voldoende ervaring hebben opgedaan in de proefprojecten om enkele jaren na een eventuele beslissing van de Vlaamse regering over te gaan tot een verdere uitrol van slimme meters.

3.4 Flexibiliteit

Ten opzichte van het ogenblik waarop de kosten-batenanalyses zijn gebeurd, stelt de VREG vast dat nieuwe marktactoren, de aggregatoren, hun intrede hebben gedaan. Deze actoren richten zich specifiek tot kleinschalige verbruikers en (zij het in mindere mate) producenten om hun flexibiliteit te vermarkten.

De VREG is ervan overtuigd dat deze flexibiliteit een belangrijke rol kan spelen in het slimmer gebruik van het net, en dat de inschattingen die in het verleden zijn gebeurd omtrent de baten die de slimme meters hiervoor opleveren, onvoldoende zijn in kaart gebracht (al was het maar omdat die marktactoren toen nog niet actief waren).

De onderlinge verrekeningen tussen netbeheerders en de verschillende commerciële actoren (evenwichtsverantwoordelijken, leveranciers, aggregatoren) vereisen metingen met een grotere opnamefrequentie en een fijner verbruiksinterval om alle partijen op de markt toe te laten hun activiteiten op een efficiënte manier te organiseren.

De VREG is er dan ook van overtuigd dat dit potentieel aan flexibiliteit in veel mindere mate kan worden aangeboord indien de stap naar slimme meetinrichtingen niet wordt gemaakt.

4. Advies

4.1 Uitrol & Uitrolmodaliteiten

4.1.1 Uitrol

Zoals hoger vermeld, moedigt Europa de invoering van slimme meetsystemen aan op voorwaarde van een positieve kosten-batenanalyse.

Daarnaast bepaalt artikel 9.1 van de energie-efficiëntierichtlijn:

De lidstaten zorgen ervoor dat eindafnemers van elektriciteit, aardgas, stadsverwarming, stadskoeling en warm water voor huishoudelijke doeleinden, voor zover dit technisch mogelijk en financieel redelijk is en voor zover dit in verhouding staat tot de potentiële energiebesparingen, tegen concurrerende prijzen de beschikking krijgen over individuele meters die het daadwerkelijke energieverbruik van de eindafnemer nauwkeurig weergeven en informatie geven over de werkelijke tijd van het verbruik.

Een dergelijke individuele meter tegen concurrerende prijzen wordt altijd ter beschikking gesteld wanneer:

- a) een bestaande meter wordt vervangen, tenzij dit technisch onmogelijk is of niet kostenefficiënt in verhouding tot de geraamde potentiële besparingen op lange termijn;*
- b) een nieuwe aansluiting wordt gemaakt in een nieuw gebouw of ingeval van een ingrijpende renovatie overeenkomstig Richtlijn 2010/31/EU.*

Dit artikel stelt dat afnemers moeten beschikken over individuele meters die het daadwerkelijke energieverbruik van de eindafnemer nauwkeurig weergeven en informatie geven over de werkelijke tijd van het verbruik als dit financieel redelijk is en in verhouding staat tot de potentiële energiebesparingen. Op grond van dit artikel zijn lidstaten bijgevolg niet verplicht om slimme metersystemen in te voeren, maar kunnen zij ook voldoen door elektronische meters te plaatsen. Dergelijke elektronische meter zou dan verbruiken per tijdseenheid moeten kunnen registreren en de afnemer kunnen informeren over zijn energieverbruik over een bepaalde periode door middel van een gebruiksvriendelijke display. Deze elektronische meter verschilt van de slimme meter door het ontbreken van de communicatiemodule die toelaat dat de slimme meter op afstand wordt uitgelezen. Zoals in Advies-2013-9 van de VREG besproken, is de VREG echter van mening dat best meteen tot het plaatsen van slimme meters wordt overgegaan. Uit een eerste onderzoek blijkt dat een groot deel van de baten die men behaalt door de plaatsing van slimme meters wegvalt bij de keuze voor elektronische meters met registratie van het verbruiksprofiel.

Slimme meters bieden afnemers de mogelijkheid beter betrokken te worden bij de energiemarkt en een efficiënter verloop van bepaalde marktprocessen. Bij realisatie van een slim net, waar hernieuwbare energiebronnen, elektrische voertuigen, warmtepompen en opslagmogelijkheden op een slimme manier geïntegreerd worden, is de slimme meter een belangrijk onderdeel.

In de kosten-batenanalyses van 2008, 2011 en ook in de update van 2014 werd het scenario waarbij de slimme meter wordt uitgerold vergeleken met een nulscenario waarbij de elektromechanische Ferrarimeter (met een levensduur van 30 jaar) gebruikt wordt. Daarbij werd uitgegaan van de beschikbare informatie van fabrikanten van kilowattuurmeters en de onderlinge vergelijkbaarheid van de verschillende kosten-batenanalyses. Verschillende fabrikanten van kilowattuurmeters geven echter te kennen dat de productie van de Ferrarimeter stopt in 2016. Indien men in het nulscenario rekening houdt met de levensduur van een elektronische meter van 15 jaar, wordt de case op die manier aanzienlijk positiever dan het resultaat van de kosten-batenanalyse 2014 op het eerste zicht aangeeft. Hetzelfde geldt voor de verplichting in de energie-efficiëntierichtlijn om minimaal elektronische meters te plaatsen in geval van een nieuw gebouw en ingrijpende renovatie.

De slimme meter scoort ook beter dan de elektronische meter bij een onderlinge vergelijking van kosten en baten over de hele levensduur.

De VREG is daarom van oordeel dat er kan worden beslist om meteen over te gaan tot de uitrol van slimme meters (en dus geen elektronische meters) conform de uitrolmodaliteiten zoals hieronder omschreven. Dit betekent wel dat in afwachting van de plaatsing van slimme meters de klassieke meters best behouden blijven en dat er in tussentijd dus geen elektronische meters met display worden geplaatst.

Bij de herziening van het technisch reglement in 2012 werd er een regeling getroffen om voor toegangspunten op de gesloten distributienetten niet overal meetinstallaties te verplichten. Er moeten wel voldoende meetinstallaties geplaatst worden opdat de afgenomen en geïnjecteerde energiehoeveelheden door middel van meetgegevens aan alle achterliggende toegangspunten kunnen toegewezen worden. De slimme meter is ook niet georiënteerd op de industriële afnemers die aangesloten op de gesloten distributienetten zijn. Vandaar dat de verplichte toepassing van de slimme meter beperkt blijft tot toegangspunten op het distributienet.

4.1.2 Uitrolmodaliteiten

Artikel 4.1.22/2 §1 van het Energiedecreet stelt dat de Vlaamse Regering de situaties bepaalt waarin de netbeheerder en de beheerder van een gesloten distributienet een slimme meter plaatsen.

Op basis van de resultaten van de proefprojecten, de geactualiseerde kosten-batenanalyse van 2014, de marktontwikkelingen en na overleg met de netbeheerders en FEBEG, adviseert de VREG vanaf 2019 de plaatsing van slimme meters bij **nieuwbouw** (+- 50.000/jaar E en G), **verplichte metervervanging en ingrijpende renovatie** (+- 120.000/jaar E en G) (cf. art. 9 energie-efficiëntierichtlijn).

In geval van nieuwbouw, verplichte metervervanging en ingrijpende renovatie zijn de normale regels met betrekking tot het aanrekenen van kosten voor het plaatsen van meters van toepassing. Deze houden in dat de klant de plaatsing en indienststelling van een nieuwe meetinstallatie op zijn aanvraag (nieuwbouw en ingrijpende renovatie) moet betalen. Na de plaatsing van een meetinstallatie is de netbeheerder verder verantwoordelijk voor onderhoud en eventueel vervanging van de meetinstallatie, dus ook bij de vervanging van een klassieke meter door een slimme meetinstallatie (op het eind van zijn levensduur of bij defect).

De VREG verwacht dat het voor de distributienetbeheerder opportuun kan zijn om de meetinstallatie ook aan te passen wanneer één van beide meters (elektriciteit of gas) moet vervangen worden. Dit leidt weliswaar tot een versnelde afschrijving van de andere meter, maar vermijdt ook een bijkomend plaatsbezoek en werk aan de aansluiting.

Daarnaast is de VREG van oordeel dat voor **prosumenten**, bij de installatie van **nieuwe** decentrale productie < 10 kVA (+- 15.000 E en G), de terugdraaiende elektromechanische meters best vervangen worden door een slimme meetinrichting. Uit de kosten-batenanalyse is gebleken dat de plaatsing van slimme meetinrichtingen bij deze doelgroep door de DNB maatschappelijk kostenefficiënt is. Daarbij wordt ook de **productiemeter** geplaatst door de netbeheerder en uitgelezen via de slimme meetinrichting. Er is namelijk nood aan een beter inzicht in de bruto productie. Volgend uit de goedgekeurde beschrijving van de nieuwe marktprocessen (MIG 6) van Atrias moet de geproduceerde/geïnjecteerde energie vermarkt kunnen worden. De informatie die de slimme meter kan bieden over de productie van kleine decentrale productie geeft leveranciers de mogelijkheid hun leveringen beter in te schatten zodat bespaard kan worden op de jaarlijkse onbalans kosten als gevolg van een betere inschatting van de productie. Het plaatsen en beheren van de

productiemeters door de distributienetbeheerders geeft de distributienetbeheerders een controlemogelijkheid op fraude en metrologisch toezicht.

De kost voor het vervangen van de terugdraaiende meter valt ten laste van de distributienetbeheerder (zoals bij andere metervervangingen). De kosten voor de slimme meter worden gesolidariseerd omdat de baten vooral de netbeheerder en de leverancier ten goede komen. Het plaatsen van de productiemeter valt ten laste van de prosumant. De kosten van de productiemeter worden niet gesolidariseerd in de mate dat deze baat vooral deze prosumant ten goede komt: hij moet immers niet instaan voor het beheer van de meter en de verwerking van de meetgegevens. De distributienetbeheerder wordt eigenaar van de nieuwe productiemeter en staat ook in voor het onderhoud. Latere vervanging is ten laste van de distributienetbeheerder.

De prosumant zorgt er ook voor dat de technische voorwaarden van de netbeheerder vervuld zijn, onder meer met het oog op het koppelen van de productiemeter met de slimme meetinrichting.

Als de distributienetbeheerder een slimme meetinrichting plaatst bij een **bestaande** prosumant als gevolg van een verplichte metervervanging, vervangt de distributienetbeheerder de productiemeter enkel op vraag van de prosumant en koppelt deze in dat geval aan de slimme meetinrichting. De productiemeter moet in principe in de nabijheid staan van de facturatiemeter conform het huidige technisch reglement. In bepaalde gevallen, afhankelijk van de plaats van de omvormer in de woning, kan het technisch-economisch niet verantwoord zijn om de productiemeter te koppelen aan de slimme meter. De distributienetbeheerder kan bij dit plaatsbezoek vaststellen of de productiemeter voldoet aan de metrologische eisen. Indien dit niet het geval is, kan de prosumant verplicht worden om zijn productiemeter te laten vervangen door een productiemeter van de distributienetbeheerder. De kosten voor plaatsing van de productiemeter zijn voor rekening van de prosumant.

Eventueel kan verder nagedacht worden over een uitdoofscenario en/of een flankerend beleid voor deze productiemeters in beheer van de prosumant. De VREG verwacht dat de kost voor aanschaf van de productiemeter door de distributienetbeheerder door het schaalvoordeel lager zal uitvallen dan de kost voor aanschaf door een individuele prosumant.

Indien een bestaande prosumant wenst te veranderen van meetinrichting, draagt hij de kost voor de meterwissel, net zoals een andere netgebruiker.

De overstap van een terugdraaiende teller naar een meetinrichting die zowel afname als injectie meet, stelt de problematiek van de **compensatie** van energiehoeveelheden in het daglicht. Voor de aanrekening van de distributienettarieven is hiervoor een aangepaste tarificatie voorzien, maar voor de energie-aanrekening verandert de situatie: bij een terugdraaiende teller kan er enkel worden gewerkt met gecompenseerde volumes, daar waar de slimme meter de mogelijkheid tot compensatie wel inhoudt, maar niet impliceert. Indien er gekozen wordt voor een model waarbij de compensatie (eventueel beperkt in de tijd) behouden wordt (en dus een verplichting blijft in hoofde van de leverancier), moet dit expliciet worden geregeld in het Energiebesluit.

Gelet op de maatschappelijke baat in de kosten-batenanalyse en het feit dat de beschikbaarheid van de huidige budgetmetermodule na 2019 niet meer gegarandeerd is, moet bij voorkeur ook bij **budgetmeterklanten** een slimme meter geplaatst worden. Hiervoor kan men echter best de resultaten afwachten uit de proefprojecten die lopen tot 2017. Hieruit zal namelijk eerst moeten blijken of de budgetmeterfunctionaliteit van de slimme meter en de bereikbaarheid voldoende gebruiksgemak bieden.

Ook andere verbruikers, zowel commercieel als huishoudelijk, moeten **op aanvraag** de beschikking krijgen over slimme meters zodat zij hun vraag kunnen aanpassen volgens de kost van energie op verschillende tijdstippen van de dag. Dit betreft immers klanten die bewust met hun energieverbruik wensen om te gaan en waarvan kan worden verwacht dat ze actief zullen inspelen op opportuniteiten die de markt (of de netbeheerder) hun bieden. Uit het onderzoek naar energiebesparing blijkt dat slimme meters (samen met gedetailleerde verbruiksgegevens) een blijvende gunstige invloed hebben

op elektriciteitsbesparingen. Voor gas blijkt de informatie uit de slimme meter voor huishoudelijke verbruikers onvoldoende om op korte termijn te besparen. Mogelijk heeft deze informatie wel gunstige effecten op middellange termijn. Voor de grote verbruiker kan het financieel interessant zijn om een slimme meter aan te schaffen als de kost in verhouding lager is dan de potentiële energiebesparingen. Het aantal slimme meters dat op vraag geplaatst zal moeten worden, is moeilijk in te schatten. Uit de kleinschalige uitrol van 1 miljoen slimme meters in Nederland blijkt dat 12% geplaatst werd op aanvraag. Aan deze aanvraag zijn wel plaatsingskosten verbonden. De baat die ook de aanleiding is van de aanvraag voor een slimme meter komt immers vooral de aanvrager ten goede.

Globaal gaat het voor alle hierboven vermelde categorieën om jaarlijks naar schatting 200.000 verbruikers die uitgerust zullen worden met een slimme meetinrichting waarvan nagenoeg de helft een combinatie zijn van elektriciteits- en gasmeters. Over een periode van 15 jaar heeft met deze vertraagde uitrol 80 % van de laagspanningsverbruikers een slimme meter. De distributienetbeheerder kan beslissen om daarna de slimme meter bij de vanuit maatschappelijk oogpunt minder interessante segmenten versneld uit te rollen om de kosten te vermijden van twee parallelle meetsystemen.

De VREG verwacht dat het plaatsen van slimme meetinrichtingen in de hierboven opgesomde situaties **maatschappelijk kostenefficiënt** is. De netbeheerders geven de voorkeur aan een vertraagde uitrol zodat de stabiliteit van de techniek, de processen en de communicatie kan gegarandeerd worden. Dit biedt ook meer kans dat er intussen toepassingen worden ontwikkeld waardoor de baten mogelijk nog stijgen. De VREG vindt het aangewezen om deze logica te volgen, ook al bleek uit de KBA dat een versnelde uitrol een financieel gunstiger eindresultaat opleverde.

De VREG is van oordeel dat de Vlaamse Regering op basis van de kosten-batenanalyse en dit advies een beslissing kan nemen over de uitrol. Na de beslissing tot uitrol en de vastlegging van de functionaliteiten moeten er nog keuzes gemaakt worden inzake standaardisatie en harmonisatie en pas daarna kunnen de bestekken worden opgesteld en de opdrachten gegund. Daarna moet er nog een veldtest volgen op de labotesten bij oplevering. In parallel hiermee moeten ook de interne bedrijfsprocessen en de marktprocessen worden aangepast en gevalideerd. Na een beslissing is er dus nog 2 à 3 jaar doorlooptijd vooraleer de eerste slimme meter door de distributienetbeheerders kan worden geplaatst. Gelet op bovenstaande en rekening houdend met de nog op te starten proeven met budgetmeters, zal een uitrol van slimme meters ten vroegste in 2019 kunnen starten.

De VREG wil er verder op wijzen dat bepaalde afwijkingen in de regelgeving tussen de verschillende gewesten kunnen leiden tot hogere kosten voor de marktpartijen, die deze kosten op hun beurt zullen doorrekenen aan hun klanten. De VREG stelt daarom voor om in de mate van het mogelijke de aanpassingen aan de regelgeving af te stemmen met de andere gewesten. De keuze van één communicatiestandaard is hierbij belangrijk. De standaard voor de communicatie met de gebruikerspoort wordt best door de elektriciteitsdistributienetbeheerders gemeenschappelijk vastgelegd.

Indien wordt beslist om slimme meters in de hierboven opgesomde situaties uit te rollen, is de VREG van oordeel dat de afnemers de plaatsing van een slimme meter niet mogen weigeren. Voorwaarde is wel een aangepast kader voor de bescherming van de privacy (zie verder). Dit heeft echter wel tot gevolg dat de netbeheerder deze afnemers moet kunnen afsluiten of de indienststelling van de aansluiting moet kunnen weigeren als deze afnemers de plaatsing van een slimme meter weigeren. Voor huishoudelijke afnemers betekent dit, als het gaat om een vervanging van de elektriciteits- of aardgasmeter, dat er een dossier overgemaakt zal worden aan de lokale adviescommissies. Deze commissies zullen dan mogelijk extra dossiers ontvangen waarbij er geen sprake is van wanbetaling. De regelgeving wordt hiervoor best aangepast.

Op basis van de ervaring van de distributienetbeheerders met de proefprojecten rond slimme meters blijkt bovendien dat de aansluitingen vaak gesaneerd moeten worden voor de plaatsing van de slimme meter. De VREG vindt dat ingeval saneringswerken noodzakelijk zijn bij de metervervanging, deze niet geweigerd mogen worden.

De distributienetbeheerder kunnen conform het technisch reglement technische voorschriften voor aansluitingsinstallaties vastleggen. Hieronder vallen ook de technische voorschriften met betrekking tot de ruimte waar de meetinrichting opgesteld worden. In bepaalde gevallen kan het technisch-economisch niet verantwoord zijn om een slimme meetinrichting te plaatsen of de gasmeter te koppelen aan de elektriciteitsmeter. Het is daarom aanbevolen voor die situaties een uitzonderingsbepaling te voorzien.

4.1.3 Voorstel omzetting in regelgeving

4.1.3.1 Decreet

De VREG is van oordeel dat het artikel 6.1.2. van het Energiedecreet met betrekking tot de mogelijke afsluitingsgronden voor de huishoudelijke afnemer best gewijzigd wordt, zodat §1, 5° van dit artikel ook de weigering van toegang voor werken aan de aansluiting omvat. Er moet opgenomen worden dat de afsluitingsmogelijkheden niet enkel gelden bij de weigering tot toegang tot de ruimte waar de meter is opgesteld, maar ook gelden bij weigering tot toegang tot de ruimte(s) waardoor nutsleidingen en de communicatie loopt.

De VREG is ook van oordeel dat het artikel moet worden aangepast opdat in deze situaties, waar er geen sprake is van wanbetaling, geen advies van de Lokale adviescommissie moet worden gevraagd alvorens de distributienetbeheerder mag overgaan tot afsluiting.

4.1.3.2 Besluit

In het Energiebesluit van 19 november 2010 kan onder TITEL III "Organisatie van de Elektriciteit- en Gasmarkt – Hoofdstuk 1 Beheer van de distributienetten en het plaatselijk vervoernet" een nieuwe afdeling "Slimme meters" worden ingevoegd.

De VREG stelt voor dat in deze afdeling wordt opgenomen dat:

- De distributienetbeheerder bij afnemers op laagspanning met een aansluitingsvermogen \leq 56 kVA (tot 80 A in viergeleidernetten) vanaf 2019 slimme meetinrichtingen zal plaatsen
 - in geval van nieuwbouw;
 - bij verplichte metervervanging als gevolg van een afgekeurd lot bij de technische controle bepaald in het "Reglement¹⁶ betreffende de technische controle van in bedrijf zijnde kilowattuurmeters";
 - bij ingrijpende renovatie;
 - bij vervanging van bestaande budgetmeters en plaatsing van nieuwe budgetmeters;¹⁷
 - op vraag van de netgebruiker.
- Op toegangspunten waar een decentrale productie \leq 10 kVA nieuw wordt aangesloten, de elektromechanische meetinrichting op kosten van de distributienetbeheerder wordt vervangen door een slimme meetinrichting. Daarbij wordt de productiemeter door de

¹⁶ http://ng3.economie.fgov.be/NI/metrology/showole_nl.asp?cParam=5522

¹⁷ Onder voorbehoud van positieve evaluatie van de functionaliteiten in het pilootproject

distributienetbeheerder geplaatst op kosten van de prosumant en op de slimme meetinrichting aangesloten.

- De distributienetbeheerder op vraag en op kosten van de prosumant de productiemeter van een bestaande decentrale productie ≤ 10 kVA vervangt en deze koppelt aan de slimme meetinrichting.

4.2 Voorwaarden waaraan slimme meters moeten voldoen

Zoals hoger vermeld, legt de energie-efficiëntierichtlijn geen verplichting op om slimme meters in te voeren, maar wanneer lidstaten beslissen slimme meters in te voeren, bepaalt de richtlijn in artikel 9.2 het kader waaraan moet worden voldaan:

2. Indien, en voor zover, de lidstaten gebruikmaken van intelligente meetsystemen en slimme meters voor aardgas en/of elektriciteit invoeren in overeenstemming met de Richtlijnen 2009/72/EG en 2009/73/EG:

a) zorgen zij ervoor dat de meetsystemen de eindafnemer informatie verschaffen over de werkelijke tijd van het verbruik en dat de voor de eindafnemer beoogde energie-efficiëntie en voordelen ten volle in acht worden genomen bij het vastleggen van de minimumfuncties van de meters en de verplichtingen die aan marktdeelnemers worden opgelegd;

b) zorgen zij ervoor dat de slimme meters en het dataverkeer worden beveiligd, en dat de privacy van de eindafnemer wordt beschermd, in overeenstemming met de Uniewetgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens en van de persoonlijke levenssfeer;

c) schrijven zij voor, in het geval van elektriciteit, dat de meterbeheerder op verzoek van de eindafnemer ervoor zorgt dat van de meter of meters de hoeveelheid elektriciteit kan worden afgelezen die bij de eindafnemer aan het net wordt geleverd;

d) zorgen zij ervoor dat, op verzoek van de eindafnemer, meetgegevens inzake de input en output van elektriciteit, in een gemakkelijk te begrijpen vorm die vergelijking van aanbiedingen op basis van gelijke criteria mogelijk maakt, beschikbaar worden gesteld aan de eindafnemer of aan een derde partij die namens de eindafnemer optreedt;

e) schrijven zij voor dat de afnemers bij de installatie van slimme meters het nodige advies en de nodige informatie krijgen, in het bijzonder over het volledige potentieel van die meters wat meterstandbeheer en controle van het energieverbruik betreft.

4.2.1 Functionaliteiten

Art. 9.2 a) van de energie-efficiëntierichtlijn bepaalt dat de minimale functionaliteiten van de slimme meters moeten worden vastgelegd opdat gegarandeerd kan worden dat de slimme meters voldoen aan de vereisten. Conform artikel 4.1.22/2§3 komt het de Vlaamse Regering toe om te bepalen aan welke voorwaarden deze slimme meters moeten voldoen. De minimale functionaliteiten van de slimme meter moeten wetgevend worden vastgelegd vooraleer er beslist wordt over een uitrol van slimme meters. Het moet namelijk duidelijk zijn waaraan de slimme meter moet voldoen om, rekening houdend met de nodige tijd voor productontwikkelingen en aanbestedingen, de start van een uitrol op de voorziene datum te kunnen garanderen.

De functionaliteiten moeten in de eerste plaats uitvoering te geven aan de verplichting in de energie-efficiëntierichtlijn om netgebruikers frequent te informeren over hun actuele verbruik. Dat doel kan adequaat worden gerealiseerd als op afstand kan worden gecommuniceerd met de meetinrichtingen.

In de tweede plaats moeten de functionaliteitseisen vorm geven aan de regelfunctie van de meetinrichting. Deze functie houdt in dat additionele applicaties als een productiemeter en een

energiemanagementsysteem door de meetinrichting optimaal worden ondersteund. Dat is van belang voor het faciliteren van decentrale opwekking van duurzame elektriciteit. Eisen in dat verband hebben betrekking op het lokaal fysiek kunnen koppelen van applicaties (waaronder meetinrichtingen voor b.v. productie door PV installaties, eventueel ook water en warmte) en op het kunnen uitwisselen van informatie.

Een derde groep functionaliteitseisen betreft de mogelijkheid om te kunnen «schakelen». Deze functionaliteit is onder andere nodig als de slimme meter in budget (prepay) modus gaat. Deze eisen verzekeren dat de netbeheerder op afstand handelingen kan verrichten als afsluiten, aansluiten, instellen van het aansluitingsvermogen en preventief afschakelen bij noodsituaties. De meetinrichting moet in staat zijn om de levering te onderbreken of te beperken. Dit zegt niets over de voorwaarden waaronder van deze functionaliteit gebruik mag worden gemaakt. De voorwaarden voor afsluiting van huishoudelijke netgebruikers bij voorbeeld staan in het Energiedecreet.

Een vierde groep functionele eisen moet vorm geven aan de signalerings- en monitoringsfunctie van de meetinrichting. Daarmee wordt bereikt dat de netbeheerder in het kader van efficiënt netbeheer mogelijkheden krijgt om op afstand fraude met of manipulatie van de meetinrichting te detecteren en leveringsfluctuaties of leveringsonderbrekingen te signaleren.

De VREG heeft voorgesteld om de functionaliteiten in de respectievelijke Technische Reglementen Distributie Elektriciteit en Gas op te nemen, maar dit kan ook in het Energiebesluit worden vastgelegd. Het voorstel van de minimale functionaliteiten van slimme meetinrichtingen met toelichting wat onder de functionaliteiten moet worden verstaan, is gepubliceerd in een consultatieverslag¹⁸ van de VREG. Bij de opstelling van deze functionaliteiten werd ook rekening gehouden met artikel 9.2. c) van de richtlijn.

4.2.2 Informatieverstrekking

Artikel 9.2 e) van de energie-efficiëntierichtlijn werd reeds geïmplementeerd via art. 4.1.22/2 in het energiedecreet. Op basis van dit artikel wordt er een informatieverplichting aan de distributienetbeheerder opgelegd die inhoudt dat de distributienetbeheerder de afnemer voldoende informeert en adviseert over zijn rechten en plichten en dat hij de afnemer moet informeren over het volledige potentieel dat een slimme meter heeft, met name met betrekking tot het gebruik van de gegevens van de slimme meter en de mogelijkheid voor de afnemer tot controle van zijn energieverbruik. Dit houdt volgens de VREG in dat de netbeheerder aan de afnemer moet duidelijk maken hoe hij zijn verbruik kan controleren door gebruik te maken van de display op de meter of via de gebruikerspoort. Deze informatie mag wel niet zo ver gaan dat de netbeheerder overgaat tot het leveren van energiediensten.

4.2.3 Datastromen

De komst van de slimme meter zal ertoe leiden dat een grotere hoeveelheid data (verbruiksgegevens, productiegegevens, stroom- en spanningsgegevens,...) beschikbaar is. Aangezien marktpartijen hierdoor inzicht kunnen verkrijgen in het persoonlijk doen en laten van de afnemer, is het van belang duidelijk te bepalen welke partij, onder welke voorwaarden en voor welke taken bepaalde data mag gebruiken. Wanneer het gaat om persoonsgegevens moet ten volle rekening worden gehouden met

¹⁸http://www.vreg.be/sites/default/files/document/consultation/minimale_functionaliteiten_slimme_meters_met_aanpassingen_na_consultatie.pdf

de bezorgdheden inzake privacy en dataveiligheid. Afhankelijk van de partij die en het doel waarvoor de data wordt gebruikt, moet de uitleesfrequentie en de granulariteit van de data worden bepaald. De afnemer moet ook op de hoogte zijn van de mogelijke doelen waarvoor zijn data wordt gebruikt.

Vooraleer een duidelijk kader kan worden bepaald, is het echter van belang om te bepalen wie de rol van onafhankelijk databeheerder zal opnemen en om een gedetailleerd inzicht te verwerven in de datastromen. In wat volgt worden enkel de hoofdlijnen besproken. Dit vergt nog verder overleg met de marktpartijen en zal binnen een apart traject worden uitgewerkt.

De databeheerder staat in voor de datacollectie, de validatie en de verwerking van de data, het bijhouden van de data en het ter beschikking stellen van de data aan de verschillende marktpartijen. De partij die de rol van databeheerder op zich neemt, krijgt dus een centrale rol wat de datastromen betreft en het is dan ook van belang dat de onafhankelijkheid wordt gegarandeerd en dat procedures worden uitgewerkt die voldoen aan de privacy vereisten en de vereisten qua dataveiligheid. De VREG is van mening dat de netbeheerder de rol van databeheerder kan opnemen.

De VREG is van mening dat zowel de taken van de distributienetbeheerder (in enge zin) als de taken van de databeheerder gereguleerde taken zijn en dat dit zo zou moeten blijven voor beide rollen. Dit betekent dat ook de door de netbeheerder als databeheerder gecollecteerde data niet door de netbeheerder mogen gebruikt worden voor commerciële doeleinden. Het gelijk speelveld tussen de aanbieders van energiediensten mag niet worden verstoord door de databeheerder. De VREG wijst hierbij op de bepalingen in het energiedecreet (meer bepaald art. 4.1.8/1) die uitzonderingen hierop voorzien in hoofde van de distributienetbeheerder. Deze zijn volgens de VREG niet in overeenstemming met de Europese energie-efficiëntierichtlijn en botsen ook met het neutraal karakter van de databeheerder.

Er mag ook in de marktprocessen geen discriminatie ontstaan met betrekking tot de frequentie en de granulariteit tussen de data ter beschikking van de netbeheerder en deze ter beschikking gesteld aan de leveranciers.

Hoewel het in kaart brengen van de datastromen verdere gesprekken op detailniveau vereist, is de VREG van oordeel dat algemeen een onderscheid kan worden gemaakt tussen datastromen die voor netbeheerdoeleinden worden gebruikt en datastromen die voor marktdoeleinden worden gebruikt. De datastromen gebruikt voor marktdoeleinden kunnen dan verder worden ingedeeld in data nodig voor gereguleerde processen en datastromen die, mits toestemming van de afnemer, gedeeld kunnen worden met commerciële partijen voor het aanbieden van "nieuwe" producten en diensten.

De datastromen in het kader van commerciële processen geven o.a. invulling aan artikel 9.2 d) van de energie-efficiëntierichtlijn. Deze bepaling legt vast dat de afnemer toegang moet hebben tot zijn meetgegevens inzake de input en output van elektriciteit, maar ook dat derde partijen die namens de eindafnemer optreden toegang moeten krijgen tot deze gegevens. De deelname aan de energiemarkt mag dus niet beperkt blijven tot de klassieke partijen (producenten, leveranciers en netbeheerders) maar nieuwe partijen (zoals aanbieders van energiediensten, waaronder aggregatoren) moeten ook toegang krijgen tot deze markt. Als een afnemer er dus voor kiest om beroep te doen op een derde partij, moet er voor gezorgd worden dat deze derde partij toegang krijgt (op een niet-discriminerende manier) tot de verbruiksgegevens. De afnemer moet hiervoor wel uitdrukkelijk zijn toestemming geven en het moet duidelijk zijn dat hij zijn toestemming kan intrekken.

Verder kan er ook een onderscheid worden gemaakt naargelang de vorm van de data. Zo kan het gaan om (in de tijd) geaggregeerde data of om kwartier gegevens. Deze gegevens kunnen dan na een bepaalde termijn ter beschikking zijn of (quasi) real time. Er moet in detail worden bekeken welke (al dan niet gereguleerde) processen/taken, welke al dan niet geaggregeerde data vereisen.

Zoals reeds aangehaald zal het vastleggen van een kader dat duidelijk maakt welke partij, onder welke voorwaarden en voor welke taken bepaalde data mag gebruiken, deel uitmaken van een vervolgetraject.

4.2.4 Privacy¹⁹

Zoals hierboven uiteengezet, genereert het gebruik van slimme meters meer gegevens en meer gedetailleerde data waardoor bij het uitwerken van het juridisch kader rekening moet worden gehouden met privacywetgeving en dataveiligheid.

Dit stemt overeen met artikel 9.2. b) van de energie-efficiëntierichtlijn dat bepaalt dat lidstaten ervoor moeten zorgen dat de slimme meters en het dataverkeer worden beveiligd en dat de privacy van de eindafnemer wordt beschermd, in overeenstemming met de Uniewetgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens en van de persoonlijke levenssfeer.

Daarnaast is het ook van belang te verwijzen naar de aanbeveling van de Commissie van 9 maart 2012 inzake de voorbereiding van de uitrol van slimme metersystemen (2012/148/EU) waarin werd gewezen op de noodzaak van een privacyeffectbeoordeling (PEB). Het model waarmee deze beoordeling diende te gebeuren liet enige tijd op zich wachten, maar werd intussen uitgewerkt. Ondertussen is er ook een nieuwe aanbeveling van de Commissie van 10 oktober 2014 betreffende het model voor de privacyeffectbeoordeling van slimme netten en slimme metersystemen (2014/724/EU). Deze aanbeveling zou een leidraad moeten zijn voor lidstaten voor de te nemen maatregelen om het model voor de privacyeffectbeoordeling van slimme netten en slimme metersystemen positief en breed te verspreiden, te erkennen en te gebruiken om de fundamentele rechten op bescherming van persoonsgegevens en privacy bij de invoering van slimme nettoepassingen en -systemen en slimme metersystemen te helpen garanderen.

De PEB is een essentieel onderdeel van de privacy-by-design-aanpak, waarbij al in de ontwikkelingsfase van technologie rekening wordt gehouden met gegevensbescherming. Via een PEB kunnen privacy risico's worden geïdentificeerd en kunnen maatregelen worden genomen om die risico's te vermijden, te verminderen en/of beheersbaar te maken. Op die manier kan de PEB ook bijdragen tot het ontwerpen van veilige, meer efficiënte en effectieve processen om met persoonsgegevens om te gaan en tot het creëren van een goed regelgevend kader. Momenteel zijn de distributienetbeheerders de PEB aan het uitwerken. Deze assessment die wordt verwacht in het tweede kwartaal van 2015 zal aan de Privacy commissie worden overgemaakt die deze zal beoordelen.

In artikel 4.1.22/2 van het energiedecreet werd reeds een verplichting opgenomen voor alle partijen die gegevens uit de slimme meter verkrijgen om te voldoen aan de privacywetgeving en om de dataveiligheid te garanderen. Het is echter van belang om bij de concrete uitwerking van de regelgeving (bv. datastromen) rekening te houden met de privacy- en dataveiligheidsaspecten. De slimme meters zorgen immers voor extra gegevens die, hoewel ze vele voordelen met zich meebrengen voor de afnemers, de leverancier, de distributienetbeheerder en de maatschappij, ook een groter risico op inbreuken inzake privacy betekenen.

Aangezien de aanwezigheid van slimme meters leidt tot de verwerking van een groot aantal persoonlijke en gevoelige data, lijkt het de VREG noodzakelijk om de resultaten van de PEB af te wachten en dit luik samen met het luik over datastromen te behandelen. Ten slotte, is het

¹⁹ Zie ook het rapport van de VREG met betrekking tot Privacy en slimme meter (RAPP-2011-20)

aangewezen om tijdens het wetgevend traject het advies van de Commissie ter Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer te vragen.

4.2.5 Voorstel omzetting in regelgeving

Zoals hoger aangegeven, wordt het kader rond datastromen en privacy in een vervolgtraject uitgewerkt.

Wat de functionaliteiten betreft, stelde de VREG voor om deze op te nemen in de technische reglementen distributie elektriciteit en gas. Er kan echter ook worden geopteerd om deze in het energiebesluit van 19 november 2010 in te schrijven. Zo zou onder TITEL III "Organisatie van de Elektriciteit- en Gasmarkt – Hoofdstuk 1 Beheer van de distributienetten en het plaatselijk vervoernet" een nieuwe afdeling "Slimme meters" kunnen worden ingevoegd, dat naast de uitrolmodaliteiten ook de functionaliteiten bevat.

De VREG stelt voor om onderstaande minimale functionaliteiten in te schrijven:

Elektriciteit

- 1 Een slimme meetinrichting voor elektriciteit is geschikt om:
 - a. het actuele actief en reactief vermogen te registreren, weer te geven en door te sturen naar een applicatie als bedoeld in 4;
 - b. de actuele meterstand in kWh en kvarh voor de van het net afgenomen elektriciteit en voor de op het net geïnjecteerde elektriciteit voor de verschillende tariefperiodes te registreren, weer te geven en door te sturen naar een applicatie als bedoeld in 4;
 - c. ten minste elk kwartier de gegevens, bedoeld in b, te registreren en deze gegevens ten minste dagelijks op afstand met de elektriciteitsdistributienetbeheerder uit te wisselen, op zodanige wijze dat de elektriciteitsdistributienetbeheerder de uitgewisselde gegevens kan lezen en gebruiken;
 - d. de geldende tariefperiode door te sturen naar een applicatie als bedoeld in 4;
 - e. op afstand besturings- en toepassingsprogrammatuur van de meetinrichting aan te passen;
 - f. op afstand de toegang tot het elektriciteitsdistributienet te onderbreken en te verlenen. Het hervatten van levering of injectie moet kunnen afhankelijk gemaakt worden van een manuele bevestiging door de elektriciteitsdistributienetgebruiker.
 - g. op afstand het aansluitingsvermogen in te stellen;
 - h. de kwaliteit van de levering van elektriciteit te registreren en door te sturen naar een applicatie als bedoeld in 4;
 - i. de status van de meetinrichting te registreren, weer te geven en door te sturen naar een applicatie als bedoeld in 4;
 - j. op afstand de gegevens, bedoeld in h en i, met de elektriciteitsdistributienetbeheerder uit te wisselen, op zodanige wijze dat de elektriciteitsdistributienetbeheerder de uitgewisselde gegevens kan lezen en gebruiken;
 - k. misbruik van of inbreuk op de meetinrichting of pogingen daartoe te registreren en informatie daarover op afstand uit te wisselen met de elektriciteitsdistributienetbeheerder;

- 5 Een meetinrichting voor gas die is aangesloten op een meetinrichting voor elektriciteit kan voor de informatieverplichtingen gebruik maken van de meetinrichting voor elektriciteit.
- 6 De registratie van de informatie, de uitwisseling van gegevens en de fysieke aansluitingen geschieden volgens internationale open standaarden. De standaard voor de communicatie met de gebruikerspoort wordt door de elektriciteitsdistributienetbeheerders gemeenschappelijk vastgelegd.

4.3 Facturering en factureringsinformatie bij slimme meters

De energie-efficiëntierichtlijn bevat een aantal verplichtingen met betrekking tot facturering en factureringsinformatie voor klassieke meters als voor slimme meters.

Artikel 10.2 van de energie-efficiëntierichtlijn is enkel van toepassing bij afnemers waar een slimme meter geïnstalleerd is.

Artikel 10

Informatie over facturering

[...]

2. Meters die zijn geïnstalleerd in overeenstemming met de Richtlijnen 2009/72/EG en 2009/73/EG maken accurate factureringsinformatie op basis van het feitelijke verbruik mogelijk. De lidstaten zorgen ervoor dat de eindafnemer gemakkelijk toegang krijgt tot aanvullende informatie over het verbruiksverleden, aan de hand waarvan hij zelf tot controle kan overgaan.

Aanvullende informatie over het verbruiksverleden omvat:

a) cumulatieve gegevens voor de periode van ten minste de drie voorgaande jaren of voor de periode sinds de aanvang van het leveringscontract, indien dit korter is. De gegevens hebben betrekking op de termijnen waarvoor frequente factureringsinformatie is verstrekt, en

b) gedetailleerde gegevens over het verbruik volgens de gebruikperiode voor elke dag, week, maand en elk jaar. Deze gegevens worden de eindafnemer beschikbaar gesteld op het internet of op de meterinterface, over een periode van ten minste de voorgaande 24 maanden, of over de periode sinds de aanvang van het leveringscontract, indien dit korter is.

[...]

Conform dit artikel zal de afnemer geïnformeerd moeten worden over zijn verbruikshistoriek door middel van gecumuleerde gegevens voor de afgelopen drie jaar of sinds de start van het leveringscontract, als dit korter is.

Hiernaast moet de afnemer via de display op de meter of via het internet zijn verbruiksgegevens krijgen per tariefperiode voor elke dag, week, maand en jaar en dit voor een periode van 24 maanden of sinds de start van het leveringscontract, als dit korter is.

Deze bepaling kan op basis van artikel 4.3.2. van het Energiedecreet (openbare dienstverplichtingen leveranciers) in het Energiebesluit van 19 november 2010 worden omgezet.

Artikel 10.3, artikel 11 en bijlage VI bevatten bepalingen die van toepassing zijn op alle meters:

Artikel 10

Informatie over facturering

3. Ongeacht of al dan niet slimme meters zijn geplaatst, wordt door de lidstaten:

- a) voorgeschreven dat, voor zover er gegevens over de energiefacturering en het verbruiksverleden van de eindafnemer beschikbaar zijn, deze op zijn verzoek beschikbaar worden gesteld voor een door hem aangewezen aanbieder van energiediensten;
- b) ervoor gezorgd dat eindafnemers kunnen kiezen voor elektronische factureringsinformatie en facturering en dat zij op verzoek een duidelijke en begrijpelijke uitleg krijgen over de wijze waarop de factuur tot stand is gekomen, in het bijzonder als de factuur niet gebaseerd is op het feitelijke verbruik;
- c) ervoor wordt gezorgd dat de eindafnemer naast de factuur de nodige informatie ontvangt om een volledig overzicht van de huidige energiekosten te kunnen hebben, in overeenstemming met bijlage VII;
- d) eventueel bepaald dat, op verzoek van de eindafnemer, de bij de factuur gevoegde informatie niet als een betalingsverzoek wordt beschouwd. In die gevallen zien de lidstaten erop toe dat de energieleveranciers flexibele regelingen voor feitelijke betaling aanbieden;
- e) voorgeschreven dat de afnemer op zijn verzoek tijdig informatie en energiekostenramingen krijgt in een gemakkelijk te begrijpen vorm die vergelijking van aanbiedingen op basis van gelijke criteria mogelijk maakt.

Artikel 11

Kosten van toegang tot informatie over meteropneming en facturatie

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de eindafnemer al zijn facturen en factureringsinformatie betreffende het energieverbruik kosteloos ontvangt, en tevens op passende wijze kosteloos toegang heeft tot zijn verbruiksgegevens.

[...]

BIJLAGE VII

Minimumeisen inzake facturering en factureringsinformatie op basis van het werkelijke verbruik

1. Minimumeisen inzake facturatie

1.1. Facturatie op basis van het werkelijke verbruik

Om eindafnemers in staat te stellen hun eigen energieverbruik te regelen, moet er ten minste eenmaal per jaar op basis van het werkelijke verbruik worden gefactureerd, en moet de factureringsinformatie ten minste om het kwartaal beschikbaar worden gesteld, op verzoek of ingeval de consument gekozen heeft voor elektronische facturering, zo niet tweemaal per jaar. Met betrekking tot gas dat uitsluitend voor koken wordt gebruikt kan hiervan vrijstelling worden verleend.

1.2. Minimumgegevens op de rekening

De lidstaten zorgen ervoor dat, in voorkomend geval, in of bij rekeningen, overeenkomsten, transacties en ontvangstbewijzen bij distributiestations in duidelijke en begrijpelijke taal de volgende informatie aan de eindafnemers beschikbaar gesteld wordt:

- a) de huidige actuele prijzen en het daadwerkelijke verbruik van energie;
- b) een vergelijking van het huidige energieverbruik van de eindafnemer met het verbruik in dezelfde periode van het voorgaande jaar, bij voorkeur in grafische vorm;
- c) contactinformatie voor eindafnemersorganisaties, energieagentschappen of soortgelijke organen, met inbegrip van webadressen, waar informatie kan worden verkregen over de beschikbare maatregelen ter verbetering van energie-efficiëntie, vergelijkende eindverbruikersprofielen en objectieve technische specificaties voor energieverbruikende apparatuur.

Voorts zorgen de lidstaten ervoor, voor zover mogelijk en nuttig, dat in of bij of als verwijzing in rekeningen, overeenkomsten, transacties en ontvangstbewijzen bij distributiestations in duidelijke en begrijpelijke taal vergelijkingen met een gemiddelde genormaliseerde of benchmark-eindafnemer van dezelfde verbruikerscategorie aan de eindafnemers beschikbaar worden gesteld.

1.3. Advies over energie-efficiëntie bij de rekeningen en andere feedback aan de eindafnemers

Bij het versturen en wijzigen van overeenkomsten, en in de rekeningen die klanten ontvangen of via websites voor individuele klanten, brengen energiedistributeurs, distributiesysteembeheerders en kleine detailhandelaars in energie hun klanten op een duidelijke en begrijpelijke manier op de hoogte van de contactinformatie van onafhankelijke consumentenadviescentra, energieagentschappen of soortgelijke instituten, met inbegrip van hun internetadressen, waar de klanten advies over de beschikbare energie-efficiëntiemaatregelen, benchmark-profielen van hun energieverbruik en technische details van energieverbruikende apparaten kunnen krijgen om het verbruik van deze apparaten te helpen verminderen.

De verplichting tot het informeren van de afnemer over zijn historisch verbruik was reeds opgenomen in de Richtlijn 2006/32/EG²⁰ en werd al omgezet in de artikelen 6.4.23. en 6.4.25 van het Energiebesluit van 19 november 2010 waarin de verplichting opgenomen is voor de leverancier om de afnemer op de afrekening te informeren over zijn verbruik van de afgelopen 3 jaar. Tevens bevat het artikel 5.6.1. van het Energiebesluit van 19 november 2010 ook al verplichtingen voor de leverancier omtrent het verstrekken van begrijpbare facturen en het aanbieden van een mogelijkheid tot het vragen van inlichtingen over de facturen.

De verplichting tot het verstrekken van een jaarlijkse afrekening opgenomen in artikel 5.6.1, 1° van het Energiebesluit, wordt best zo aangepast dat de leverancier *minimaal* jaarlijks een afrekening moet bezorgen aan zijn klanten op voorwaarde dat hij over de nodige meetgegevens beschikt. Zo wordt er voldaan aan de richtlijn en vormt deze bepaling geen probleem voor AMR- en MMR-afnemers.

Een groot deel van deze bepalingen werden echter nog niet omgezet in Vlaamse energiewetgeving.

Zo wordt bepaald dat, wanneer een afnemer beroep doet op een derde partij, deze derde partij op een niet discriminerende manier toegang tot de verbruiksgegevens moet krijgen. Daarnaast bevat de richtlijn ook de verplichting tot het verstrekken van factureringinformatie. In een eerder advies behandelde de VREG de implementatie van factureringinformatie bij klassieke meters.²¹

Wat de concrete invulling betreft, stelt de VREG voor om de toepassing van factureringinformatie bij klassieke meters af te wachten en te evalueren alvorens specifieke bepalingen met betrekking tot slimme meters op te nemen. Dit is ook in lijn met het advies met betrekking tot factureringinformatie bij klassieke meters. Daarin werd namelijk een onderscheid gemaakt tussen het MIG 4.1 en MIG 6 marktmodel en werd voorgesteld om de minimale invulling in het MIG 4.1 tijdperk te evalueren om dan op termijn eventueel bij te sturen en een diepgaandere invulling te bepalen.

Algemeen kan wel worden aangegeven dat VREG van oordeel is dat een afnemer met een slimme meter op maandelijkse basis factureringinformatie moet krijgen. De Europese Commissie stelde in de richtsnoeren²² bij de richtlijnen van het 3e Energiepakket immers dat het krijgen van

²⁰ 5 Zo bepaalt artikel 13, 3, b) van Richtlijn 2006/32/EG van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2006 betreffende energie-efficiëntie bij het eindgebruik en energiediensten en houdende intrekking van Richtlijn 93/76/EEG van de Raad het volgende:

“3. De lidstaten zorgen ervoor dat, indien van toepassing, de energiedistributeurs, distributienetbeheerders of detailhandelaars in energie in of bij rekeningen, contracten, transacties en/of ontvangstbewijzen bij distributiestationen in duidelijke en begrijpelijke taal de volgende informatie aan de eindafnemers beschikbaar stellen:

...

een vergelijking van het huidige energieverbruik van de eindafnemer met het verbruik in dezelfde periode van het voorgaande jaar, bij voorkeur in grafische vorm;”

²¹ zie ook het advies in verband met factureringinformatie bij klassieke meters (ADV 2015-02)

²²http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/interpretative_notes/doc/implementation_notes/2010_01_21_retail_markets.pdf, p. 8:

“With regard to the frequency of meter reading, it should be noted that consumers must be properly informed of actual energy consumption and costs frequently enough to enable them to regulate their own consumption

factureringsinformatie op maandelijkse basis een afnemer in staat stelt om zijn verbruik te regelen. Dit betekent dat de meter maandelijks door de distributienetbeheerder wordt uitgelezen, dat de verbruiken aan de leverancier worden overgemaakt en dat de leverancier factureringsinformatie aan zijn afnemers bezorgt. Deze invulling bevestigt de SPOC rol van de leverancier en de rol van de netbeheerder als databeheerder.

Hiernaast wordt in de energie-efficiëntierichtlijn bepaald dat alle afnemers moeten kunnen kiezen voor elektronische factureringsinformatie en facturering. Hierbij wordt ook verduidelijkt dat de afnemer kosteloos zijn facturen en factureringsinformatie ontvangt en ook kosteloos toegang heeft tot zijn verbruiksgegevens. De bepaling met betrekking tot de keuzemogelijkheid voor elektronische facturatie kan opgenomen worden in het Energiebesluit van 19 november 2010. In het artikel 5.6.1, 5°, van het Energiebesluit van 19 november 2010 is ook reeds voorzien dat een leverancier de factuur kosteloos naar de huishoudelijke afnemer moet versturen. Dit artikel wordt dan best uitgebreid tot alle afnemers en zou dan ook toegepast moeten worden op factureringsinformatie.

De afnemer moet ook op zijn verzoek een verduidelijking verkrijgen van hoe zijn factuur tot stand gekomen is. De leverancier moet de afnemer op zijn verzoek informatie en kostenramingen verstrekken zodat deze een vergelijking van aanbiedingen kan doen.

Daarnaast bevatten deze bepalingen een aantal minimale vermeldingen op/bij de afrekening. Ook deze bepalingen vergen een omzetting in het Energiebesluit van 19 november 2010.

Ten slotte is het van belang erop te wijzen dat de bepalingen uit de energie-efficiëntierichtlijn van toepassing zijn op alle afnemers en dat de regelgeving dus in die zin moet worden opgesteld.

Voorstel omzetting in regelgeving

De VREG is van oordeel dat de bepalingen van artikelen 10, 11 en Bijlage VII best in de Vlaamse regelgeving worden omgezet. Deze bepalingen vergen een omzetting op het niveau van het Energiebesluit van 19 november 2010 en de Technische Reglementen Distributie Elektriciteit en Gas.

De VREG stelt een aantal wijzigingen van het artikel 5.6.1. van het Energiebesluit van 19 november 2010 voor. Dit artikel bevat namelijk de overige sociale openbardienstverplichtingen die opgelegd zijn aan de leveranciers. Deze openbardienstverplichtingen bevatten voornamelijk bepalingen met betrekking tot facturatie en het contract.

De VREG stelt volgende wijzigingen voor:

- De verplichting tot het verstrekken van een jaarlijkse afrekening wordt best zo aangepast dat de leverancier *minimaal* jaarlijks een afrekening moet bezorgen aan zijn klanten op voorwaarde dat hij over de nodige meetgegevens beschikt.
- Gedetailleerde gegevens over het verbruik volgens de gebruikperiode voor elke dag, week, maand en elk jaar worden aan de eindafnemer beschikbaar gesteld op het internet of op de meterinterface, over een periode van ten minste de voorgaande 24 maanden, of over de periode sinds de aanvang van het leveringscontract, indien dit korter is.
- De bijkomende verplichtingen uit de energie-efficiëntierichtlijn met betrekking tot informatie die op of bij de afrekening gegeven moet worden best ook aan dit artikel toegevoegd (nl. vermelden van de huidige actuele prijzen en het verbruik en de contactinformatie voor eindafnemersorganisaties, energieagentschappen of soortgelijke organen, met inbegrip van webadressen, waar informatie kan worden verkregen over de beschikbare maatregelen ter verbetering van energie-efficiëntie, vergelijkende eindverbruikersprofielen en objectieve

(Annex I(1)(i) of the Electricity and Gas Directives). The Commission's services consider that receiving information on a monthly basis would be sufficient to allow a consumer to regulate his consumption."

technische specificaties voor energieverbruikende apparatuur. Tevens kan er gekozen worden om de leveranciers te verplichten om het verbruik van de betrokken klant te benchmarken met een gelijkaardige afnemer. Deze verplichting is niet als een verplichting opgenomen in de richtlijn en moet enkel voorzien worden als dit nuttig en mogelijk is.

- In de richtlijn is voorzien in de mogelijkheid voor afnemers om elektronisch geïnformeerd en/of gefactureerd te worden. Hoewel vandaag al een aantal leveranciers voorziet in elektronische facturatie wordt deze verplichting best opgenomen in artikel 5.6.1. van het Energiebesluit van 19 november 2010.
- Er moet tevens voorzien worden dat de factuur en de factureringsinformatie moeten doorgestuurd worden aan een door de afnemer aangewezen derde, op verzoek van deze afnemer. Hoewel er niet bepaald wordt dat dit kosteloos moet gebeuren, moet er wel opgelet worden dat de kosten die hiervoor aangerekend worden niet zo hoog zijn dat ze beschouwd kunnen worden als een marktbelemmering voor deze nieuwe partijen
- De richtlijn bepaalt ook dat de leverancier op verzoek van de afnemer in een gemakkelijk te begrijpen vorm en tijd informatie en kostenramingen moeten overmaken. Deze informatie moet zo gegeven worden dat de afnemer op basis van deze informatie een vergelijking met andere producten (van andere leveranciers) kan maken. Deze verplichting zal dus ook opgenomen moeten worden in het artikel 5.6.1. van het Energiebesluit van 19 november 2010.

Het Energiebesluit van 19 november 2010 bevat ook 2 artikelen in verband met de vermelding van de verbruikshistoriek op de facturen, nl. de artikelen 6.4.23. en 6.4.25. Deze artikelen worden best zo aangepast dat het verstrekken van de informatie over de verbruikshistoriek bij toegangspunten met slimme meters geïntegreerd wordt in deze artikelen. Dit houdt in dat voor toegangspunten met slimme meters de verplichting geldt dat de leverancier ervoor moeten zorgen dat hun klanten gemakkelijk toegang krijgen tot aanvullende informatie over zijn verbruikshistoriek, waarbij er gecumuleerde gegevens over de drie voorgaande jaren verstrekt worden en gedetailleerde gegevens voor elke dag, week maand en jaar verstrekt worden voor de afgelopen 24 maanden. Hierbij stelt de VREG voor om op te nemen dat deze gegevens minimaal moeten verstrekt worden via een beveiligde applicatie op het internet. De richtlijn bepaalt dat de gegevens ofwel via de meterinterface of het internet verstrekt moeten worden. Aangezien deze gegevens verstrekt moeten worden door de leverancier, lijkt het meest haalbare voor de leveranciers om deze gegevens te verstrekken via het internet.

Hiernaast zullen een aantal bepalingen in de technische reglementen distributie elektriciteit en aardgas aangepast moeten worden. De VREG zal dit verder opnemen in lijn met de beleidskeuzes die door de Vlaamse regering in het Energiebesluit worden uitgewerkt.

4.4 Overige aanpassingen aan het regelgevend kader

4.4.1 Processen

Het gebruik van slimme meters heeft een invloed op de marktprocessen. De bestaande regelgeving wordt dan ook best herbekeken in het licht van het potentieel van slimme meters voor de verbetering van de marktwerking. Enerzijds zal de komst van de slimme meter leiden tot het verbetering van een aantal bestaande processen (bv. processen waarin meetgegevens gebruikt worden zoals leverancierswissel, klantenwissel, gecombineerde wissel) en anderzijds zullen ook nieuwe processen worden ontwikkeld. Zo zal vermarkting van productie/injectie mogelijk zijn bij prosumenten met een slimme meter.

Hiernaast kan de slimme meter ook bepaalde marktprocessen vereenvoudigen, waarbij de VREG bijvoorbeeld denkt aan het verhuisproces.

Deze aanpassingen zullen een impact hebben op de technische reglementen distributie elektriciteit en aardgas, op het Energiebesluit van 19 november 2010 en mogelijk ook op het Energiedecreet.

Dit advies zal echter niet dieper op de impact van de slimme meter op de marktprocessen ingaan. De afstemming van de nieuwe marktprocessen (MIG 6) en de regelgeving, incl. de impact van de slimme meter op specifieke marktprocessen, zal in een vervolgtraject gebeuren.

4.4.2 Sociale openbardienstverplichtingen

De VREG is van oordeel dat de plaatsing van slimme meters een aantal gevolgen heeft voor de sociale openbardienstverplichtingen die rusten op de distributienetbeheerders en leveranciers. Zo zal wanneer er een slimme meter geplaatst is bij de afnemer, deze meter niet meer vervangen moeten worden door een budgetmeter of stroombegrenzer. Bovendien zou men via de slimme meter veel sneller op de bal kunnen spelen (zo heeft men meer gegevens over het verbruik van de afnemer, kan men sneller overgaan tot een heraansluiting, kan men ook sneller detecteren of er zelfafsluiting is of de afnemer elektriciteit op 10A verbruikt, ...)

Algemeen zal de invoering van de slimme meter aanpassingen aan de bepalingen van titel V "Sociale energiemaatregelen" in het Energiebesluit vergen. In dit advies wordt hier echter niet dieper op ingegaan. Het is immers van belang de resultaten van het proefproject slimme budgetmeters af te wachten. Deze analyse zal deel uitmaken van een vervolgtraject.

5. Conclusie

De VREG roept de Vlaamse regering op een beslissing te nemen omtrent de uitrol en de functionaliteiten van de slimme meetinrichtingen. Zelfs met een beslissing in het najaar van 2015, zal de plaatsing pas ten vroegste van start kunnen gaan in 2019.

Ondertussen kunnen de pilootprojecten worden verdergezet en kan er verder invulling gegeven worden aan de thematiek van de datastromen, de ermee gepaard gaande bescherming van de persoonlijke levenssfeer, de ontwikkeling van de marktprocessen en de uitwerking van een aangepast tarifair kader. De VREG zal hierin een belangrijke rol opnemen als regulator van de markt en toezichthouder op de distributienetbeheerders.